Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

|||||||||||||||||||||||||||||||||||||||

کتاب ::په منځني ختيځ کي پېښ - ستر نړيوال ناورين

ليکوال ::روښان ولسمل

يادونه : دغه ليکنه مي خپل د کمپيوټر په کتابونو کي پرته وه نه پوهيږمه چي چا اوخڼگه زما کمپيوټر ته رارسولې وه د ارزښت لمخی مي پرليکه کړه نور يې معلومات نه وه راسره (خالد هادي)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په منځني ختيځ کې پېښې، ستر نړېوال ناورين

هر وخت چې زه او د متحدو اېالاتو ولس مشر روزولت یو له بل سره پر مقابل مقابل مېز کښېنو، داسې کار وجود نلري چې حل یې نه کړو، یهودیان باید خپله اصلي مېنه ولري.

وینستن چرچل

د برتانیې لومړی وزیر

د منځني ختیځ پراخه تاریخي او کلتوري سیمه د اسیا د لویې وچې په سهیل لویدیځ او د افریقا د لویې وچې په شمال ختیځ کې پرته ده.

د نړۍ په اوسنۍ نقشه کې په منځني ختیځ کې شامل هیوادونه له بحرین، ایران، عراق، فلسطین، اسرائیلو، اردون، کویټ، لبنان، عمان، قطر، سعودي عرب، سوریه، ترکیه، متحده عرب امارات، او یمن څخه عبارت دي. یو افریقایي اسلامي هیواد مصر هم د خپل جیو پولیتیك اهمیت له امله په منځني ختیځ کې نومول کیږي.

د منځني ختیځ سیمه چې د ځمکې پیژندنې له نظره وچه او ګرمه سیمه ده ، تقریبا د نړۍ په سلو کې پنځه شپیته د تیلو زیرمې لري، چې د فارس سمندرګی یې هم ګاونډۍ دی.

تیل د منځني ختیځ اصلي صادرونکی څیز دی، چې له امله یې د منځني ختیځ ټول وګړي نسبتا ښه او سوکاله ژوند لري، په منځني ختیځ کې شامل هیوادونه له اقتصادي پلوه په مختلفو کټګوریو کې راځي، ځیني یې د ښه اقتصاد لرونکي او ځیني نور یې له هغې جملې څخه یمن، په سترغربت او بدمرغۍ کې شپې ورځې سبا کوي.

د منځني ختیځ سیمه د تاریخ په اوږدو کې د دوام داري او البته خونړۍ جګړې شاهده ده، دا جګړې تر ډېره حده د فلسطین پر سر د عربو او اسرائیلو تر منځ، د فارسیانو او عربو تر منځ او پخپله د فلسطینیانو او اسرائیلو تر منځ پېښې سویدي.

نومړې جګړې چې تر اوسه یې لا هم پای نه دی موندلی، اصلي موضوع یې د فلسطین د یوه خپلواك دولت د رسمیت پېژندلو موضوع ده چې تاریخ به ئې په تفصیلي ډول په همدې بحث کې څېړو:

ځمکه چې اصلا د فلسطین او اسرائیلو تر منځ پر شخړه ده، کوچنۍ ده او ټول مساحت یې 10000 ml2 لس زره میله مربع دی، او د مدیترانې سمندر په ختیځ پای کې پرته ده.

پر همدې ځمکه د تاریخ په مختلفو پړاوو کې مختلفې واکمنۍ تر سره سویدي، د اسرائیلو اوسنی ځوان دولت چې له زېږېدنې ئې یوازې شپږ پنځوس (٥٦) کلونه کیږي، ادعا کوي چې له اردون سمندر څخه تر مدیترانې پورې،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمال لوري ته تر لبنانه پوري، ختيځ لوري ته تر اردونه پوري او په سهيل کي تر مصره پوري اسرائيلي ملکيت دناو هم يې په رسمي ډول نومونړي سيمه لاندي کړېده.

د اسرائيلي دولت د پېژندل سوو پولو له مخي د همدې ځمکي 78% اته اويا په سلو کي اسرائيلي سيمه ده، هغه پاته 22% دوه ويشت په سلو کي بېا هم پر دوو برخو وېشل کيږي، چي يوه برخه يې د اسرائيلو تر سلطې لاندي ده چي په 1967 م ميلادي کال کي يې په يوه شپږ ورځنۍ جګړه کي لاندي کړې ده او نوره يې د فلسطينيانو تر کنترول لاندي ده.

د غزې تراډه چي د منځني ختيځ په حاصل خيزو او ستراتيژيکو سيمو کي شمېرپ کيږي، 141 ml2 ميله مربع ده او د اسرائيلو د اوسني دولت و سهيل لوري ته د سمندر پر غاړه پرته او اباده سيمه ده، پر غزه تراډه تر ډېره ځايه فلسطينيان واکمني لري، او ځيني سيمي يې د اسرائيلي دولت لخوا کنترولېږي.

په منځني ختيځ کي مېشت لومړنی مدنيت د نېل سمندرګي، ,Eurphrates اوTigres په سيمو کي مېشت سوي وو، د زمان په تېرېدو سره د منځني ختيځ مېشتنه د دريو مذهبونو پيروان وو، لومړی جودايزم چي له ميلاد څخه دېارلس پېړۍ مخکي د سيمي خلکو ددين په توګه منلی وو، له اولي تر ځلورمي پېړۍ عيسويت او له اوومي پېړۍ راوروسته د اسلام سپېڅلي دين.

تاريخ پاڼو ته په کتنه فلسطينيان له سلګونو زرو کلونو را پدېخوا پر همدې ځمکه پراته دي.

د ځمکي پېژندونکو يا جيولوجيستانو د څېړني له مخي چي په همدې سيمه کي يې د لرغونو حيواناتو فوسيلونه او نباتي بقاياوي پيداکړي دي وايي چي د منځني ختيځ دا سيمه د لرغونو مدنيتونو يوه ستره زراعتي سيمه وه.

لرغون پوهان وايي چي د ميلاد له مخه له 2000 څخه تر 1500 پوري (Amorites) ، (Canaanites)او (Semitic) خلك چي په (Phoenicians) قبيلې پوري ئې اړه درلوده، منځني ختيځ ته راغلي دي، چي دا سيمه وروسته د Canaanپنامه و نومول سوه.

په (Canaan) سيمه کي د تاريخ په اوږدو کي (Hittites) , (Semic) او په راوروسته کي (Philisines) اوسېدلي دي.

د ځينو رواياتو پر اساس د (Joshua) تر مشري لاندي اسرائيلو د (Canaan) سيمه لاندي کړه، او پيغمبر حضرت داود (ع) تر ميلاد زره کاله له مخه بيت المقدس يا (Jerusalem) فتحه کړ، او هلته يې يوه شاهنشاهي تاسيس کړه، دا شاهنشاهي نه يوازي پر Canaan مسلطه وه، بلکي پر Transjordan يا اوسني اردون يې هم واکمني درلوده.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهنشاهي د زمان په تېرېدو سره په دوو برخو ووېشله سوه، په سهیل کي په Judea او په شمال کي اسرائیل، د حضرت داود (ع) د زوی سلیمان (ع) تر مرګ وروسته بیت المقدس د یهودانو پلازمېنه سوه، او اسرائیلو په همدې ځای کي خپل عبادت ځایونه پرانیستل.او تر 133 میلادي سنې پوري یې پر همدې سیمه واکمني درلوده.

(Babylonians)یا بابیلونیانو د (Judah) ښار تقریبا په 586 قبل المیلاد کي لاندي کړ. په پلازمېنه بیت المقدس کي یې د داود علیه السلام د زوی حضرت سلېمان علیه السلام معبد راونړاوه، او هم یې ډېر یهود له خپلو کورونو څخه و شړل..

تقریبا پنځوس کاله وروسته د فارسیانو پاچا (Cyrus) بابیلونیا و نیول، او بیرته یې یهودو ته بلنه ورکړه چي خپل کورونه جوړ کړي، یهودو هم له همدې بلني څخه ګټه پورته کړه او هلته مېشته سول، دا یهودان تر ډېره وخته هلته پاته سول او بیت المقدس یې اباد کړ.

د یهودي دولت تر تاسیس وروسته یهودانو د هغه مهال د پر واك حکومت سره خپل ښې اړیکي ساتلي، او په بشپړ ډول یې د نوموړی حکومت سبك تینګاوه.

فارسیانو هم پر دې سیمه له 531 څخه بیا تر 331 قبل المیلاد پوري خپله پوره واکمني و چلول، تر دې دوه سوه کلني واکمنۍ وروسته لوی الکساندر فارسي امپراتوري ړنګه کړه، او د هغې سیمي د پاچا په توګه یې خپل ځان اعلان کړ.

په 323 قبل المیلاد کي د لوی الکساندر تر مرګ وروسته د هغه جنرالانو دا واکمني پر دوو برخو ووېشله، او یو تن جنرال (Seleucus) یو امپراتوري یا (dynasty) تاسیس کړه، چي تر 200 قبل المیلاد پوري یې دا بحراني سیمه رهبري کړه.

د امپراتورۍ د تاسیس په پیل کي دا واکمنو چي (Seleucids) نومېدله و یهودانو ته دا اجازه ورکوله چي په ازاد ډول خپل عبادت و کړي، خو راوروسته یې بیا د Judaism و مذهب ته د عبادت مخنیوی کاوه.

په 167 قبل المیلاد کي یهودو پاځون وکړ او پر فلسطین باندي یې ددې واکمنانو امپراتوري پای ته ورسوله. دوی دا پاځون د مکابین (Maccabean) تر مشرۍ لاندي پیل کړ، او د خپلي سلطې واك یې پراخ کړ، د خپلي سیمي پلازمېنه یې بیت المقدس یا (Jerusalem) اعلان کړ.

پر بیت المقدس باندي پراته دې سلطنت چي په راس کي یې (Maccabean) واقع وو د رومي امپراتورۍ ملاتړ او مرسته تر لاسه کړه، او تر (164) قبل المیلاد پوري د رومي امپراتورۍ ملګری پاته سو.

فلسطین له رومي امپراتورۍ څخه تر عثماني امپراتورۍ پوري:

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

له میلاد څخه تقریبا 61 کاله مخکي رومي سرتېرو د (Pompei) تر مشرۍ لاندي (Judah) و نیول، او بیت المقدس یې ویران کړ، (Judah)او بیت المقدس تر یوې زیاتي مودې پوري د رومي ځواکونو تر کنټرول لاندي وو.

د رومي ځواکونو د واکمنۍ پر مهال یهودو ځیني پاڅونونه و کړل چي د رومي ځواکونو له خوا ماته ورکول سوه، د یهودو لخوا دوه ستر پاڅونونه په 131 میلادي کال او دوهم یې په (70) اویایم میلادي کال کي سوي دي، چي د هغه مهال رومي واکمنو یې پر ضد سخته او خونړۍ جګړه کړې او دا پاڅونونه یې ځپلي دي.

تر دې پاڅونونو وروسته په (135) میلادي کال کي رومیانو یهود له بیت المقدس څخه و شړل او دا سیمه یې د (Palastina)په نامه و نومول.

د (Palastina) کلمه چي په انګلیسي ژبه کي ورته (Palestine) وایي د (Herodotus) یا هیرودتس څخه اخیستل سوېده، هیرودتس دا اصطلاح د (Palestin Syria) پنامه نوموليٍ ده چي اصلا د سوریې سهیلي برخه ده.

رومیانو پر فلسطین باندي خپل پوره کنټرول درلود، او دا کنټرول یې تر څلورمي پېړۍ (300) مو کلونو پوري راورسېد، او تر دوی وروسته بیا د فلسطین سیمه د (Byzantine) یا بیزانس امپراتورۍ تر واکمنۍ لاندي راغله.

په څلورمه پېړۍ کي عیسویت پر خپرېدو وو، د رومیانو ځیني کورنۍ چي په همدې موده کي د فلسطین و سیمي ته راتلې، د منځني ختیځ سیمي ته د عیسویت دین راوړ ، او زیاتو یهودو دې دین ته مخه و کړه.

د اوومي پېړۍ په بهیر کي په (600) مو میلادي کلونو کي مسلمانو ځواکونو د سعودي عربستان څخه د شمال پر لوري خپل تحریك پیل کړی وو، تر څو منځنی ختیځ لاندي کړي، او پدې سیمو کي د اسلام سپېڅلی دین خپور کړي. په دې ډول بیت المقدس په (638) میلادي کال کي د اسلام د دوهم خلیفه حضرت عمر (رض) تر فتحې لاندي راغی.

مسلمانانو دا سیمه تر (1900) مو کلونو پوري کنټرول او و ساتله. د مسلمانانو د واکمنۍ پر مهال مسلمانو چاروا کو و عیسویانو او یهودانو ته اجازه ورکړه چي خپلو دینونو ته عبادت و کړي.

پداسي حال کي چي په سیمه کي مېشتو وګړو تر زیاته حده د اسلام سپېڅلی دین منلی وو او عرب کلتور هلته پوره وده کړې وه، بیت المقدس د مسلمانانو د یوه سپېڅلي ښار په توګه خپل برم درلود، ځکه چي د اسلام پیغمبر او د لوی څښتن د استازی حضرت محمد (ص) براق له مدینې منورې څخه همدې ښار البته د اقصی مسجد ته راغی او له همدې ځایه د لوی څښتن استازی و معراج ته تللی دی.

سبحان الذي اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الي المسجد الاقصی. الذي برکنا حوله لنریه من ایاتنا انه سمیع بصیر . (الایه)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: سپېڅلي دی هغه ذات چي تګ يې و کړ په خپل بنده سره (چي مراد تري محمد (ص) دی) له مسجد حرامه څخه و مسجد اقصی ته ، چي په شاوخوا کي يې موږ برکت اېښی دی، ددې لپاره چي ووينو موږ په ده باندي نښي زموږ له نښو څخه. بېشکه څښتن (ج) ښه اورېدونکی او ښه ليدونکی دی.

بيت المقدس تر پايه د عرب واکمنو په لاس کي پاته نه وو، بلکي په (1071) کي ترکي سلجوقېانو د بيت المقدس کنترول واخيست او دې ښار ته ئې خپل پوځونه ولېږل، خو د ترکي سلجوقېانو دې واکمنۍ هم زيات وخت و نه نيو، بلکي تر (30) کلونو لړ ئې واکداري وکړه.

اروپايانو هم په بيت المقدس کي د سلجوقي حکومت واك نه مانه او له هغوی سره ئې تل مبارزه کوله، د سلجوقي ترکيانو او اروپائي عيسويانو د مبارزې په بهير کي د مصر (Fatimids) یا قاطمېان چي اصلا د شيعه مذهب لاروی ډله وه، خپله اعظمي ګټه پورته کړه، دوی د اروپائي عيسويانو سره چي (Crusaders) نومېدله، ائتلاف و کړ او بيت المقدس ئې و نيو، دوی د بيت المقدس پر نيولو بسنه و نه کړه، بلکي(Juffa) او د فلسطين ځيني نوري برخي يې هم په (1098) کي و نيولې.

د تاريخ په شهادت ائتلاف تر پايه نه دی رسېدلی او په يو ډول د ډولونو يې ګذار پر سر خوړلی دی، دې ائتلاف هم چي يو نا مشروع ائتلاف وو داسي يو ګذار و خوړ، عيسوي اروپايانو ائتلاف مات کړ او د فلسطين ډېري برخي له هغې جملې څخه يې (Jaffa) او بيت المقدس په (1099) کي و نياوه.

د بيت المقدس دې لاندي کوني د مسلمانانو او اروپائي عيسويانو چي هغه (Crusaders) نوميږي تر منځ د اخ و ډب فضا لا ګرمه کړه، او نور هيڅ يوه لور ته اجازه نه وه چي په بيت المقدس کي شپې ورځي تيري کړي. خو له هر راز تاوتريخوالي سره سره اروپائي عيسويانو د بيت المقدس د سپېڅلي ښار کنترول تر (1187) ميلادي کال پوري په لاس کي درلود.

اروپائي عيسويانو د يوه مسلمان اتل صلاح الدين سره په جګړه کي ماتي و خوړه، د بيت المقدس نه و ښړل سوه او د فلسطين پر سمندرغاړه يوه سيمه Acre))کي پاته سول. صلاح الدين واکمن د اروپائي عيسوېانو سره پر همدې سيمه د پاتي کېدو تړون و کړ، خو اروپائي عيسوېان همدې تړون ته ژمن پاتي نه سول، پر بيت المقدس يې د نيولو په نيت څو ځله ناکام بريدونه و کړل، خو مسلمانو ځواکونو به تل ماتي ورکوله، مسلمانانو بالاخره دوی له (Acre) څخه هم په (1291) کي و شړل.

د اروپائي عيسويانو بريدونو لا پای و نه موند، ددې لپاره چي مسلمانانو ددوی ددې بريدونو څخه ځان ژغورلی وي، نو يې د هغې سيمي مسلمانان ورو ورو ددې سيمي را و ايستل. او دا سمندر غاړه د کلونو کلونو لپاره همداسي تشه او شاړه پاته سول.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د (1200) مو کلونو په منځ کي (Mamelukes) مامولوکان چي اصلا په مصر کي مېشت يو لوی پوځي ځواك وو، يوه امپراتوري تاسيس کړه، چي د فلسطين زياتي برخي يې هم په خپل غيږ کي را ونيولي.

د فلسطين د نفوسو زياته برخه په هغه مهال کي عربي ويونکو مسلمانانو تشکيلوله. د (1300) مو کلونو په پيل کي د مديترانې د شاوخوا سيمو او هسپانيې څخه يو څه يهود، بيت المقدس او د هغه شاوخوا سيمو ته راولېږل سول.

عثماني امپراتوري چي د مامولوکېانو سره په جګړه بوخته وه، دا جګړه و ګټله، مامولوکېانو ته ئې په (1517) کي ماتي ورکړه او په دې توګه فلسطين د عثماني امپراتورۍ يوه مستعمره و ګرځېده.

په ترکيه کي پر واك سلطان هغو يهودو ته چي له هسپانيې څخه راتښتېدل بلنه ورکړه څو په ترکي امپراتورۍ او د فلسطين په زياتو برخو کي مېشت سي.

د فرانسې پاچا ناپليون بناپارت، په (1798) ميلادي کال کي منځني ختيځ ته داخل سو، د مصري او عثماني واکمنو سره د ناپليون د جګړې پر وخت د فلسطينيانو نفوس کم سو، او زياتو فلسطينيانو خپلي سيمي پرېښودې، چي د وخت په تېرېدو يې دا حاصل ورکونکې ځمکي عربو او يهودو و نيولې.

د عثماني امپراتورۍ پر ضد د فلسطيني عربو پاڅون او ياغيتوب ښائي په لويه کچه د فلسطينيانو د خپرېدو لامل ګرځېدلی وي.

دوی وو چي د يهودو او صهيونيستانو مېشتېدني ته يې اجازه ورکول، په همدې ترتيب د عربو او يهودو نفوس په منځني ختيځ کي وده کول،ان تر دې چي په (1880) عيسوي کال کي (24000) څلور ويشت زرو تنو عربو په فلسطين کي ژوند کاوه. په داسي حال کي چي پوره شمېر يې (400000)څلور سوه زرو تنو ته رسېدی، په همدې مهال کي عثماني دولت پر يهودو مهاجرو ځيني بنديزونه اعلان کړه، چي دوی ته ئې اجازه نه ورکوله چي په فلسطيني سيمو کي ځمکه رانيسي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صهیونیت رامنځ ته کېدل The Rise of Zionism

په نولسمه میلادي پېړۍ کي په اروپا کي د یهودو ازادي منل سوې وه او یهودو په تدریجي ډول ملیت پالنه یا نېشنلیستي اختېاروله، (Rabbi Yehudda Alcaly) لومړنی څوك وو چي د صهیونیستانو لومړنۍ لیکنه یې په (1840) مو کلونو کي خپره کړه.

همدې او دې ته ورته ډېرو لیکنو د صهیونیت نظریه په لومړیو کي یو څو اروپائي هیوادونو ته خپره کړه ، چي ورو ورو ئې نږدې ټوله اروپا د صهیونیستي نظریې څخه خبر کړل.

په ختیځه اروپا کي د (1800) مو کلونو په پای کي د یهودو تسلط و فلسطین ته د یهودو مهاجرت ته لار پرانیستله.

لومړنی صهیونیستي حرکت په (1897) عیسوي کال کي په یوه رسمي ټولنه و منل سو، او دا په (Basle) کي لومړنی صهیونیستي کانګرس وو چي مشري یې (Theodo Re Herzl) کوله، داسي ویل کیږي چي د هرزل نیکه د (Alcalayسره چي لومړنی صهیونیستي لیکوال وو، له اثارو سره اشنایي درلوده، او هرزل هم ددې اثارو تر پوره اغیزي لاندي راغلی وو.

صهیونیستانو هیله او امید درلود چي د یهودو کورګی یا کور ځمکه په فلسطین کي د جرمني او یا هم ترکي واکمنۍ په ملاتړ جوړه کړي. او هڅه ئې کوله چي په فلسطین کي مېشت عرب به و خپلو عربي هیوادونو ته ستنوي، او په فلسطین کي یې ددوی د قانوني موجودیت څخه سترګي پټولې. او دا یې ګڼله چي د فلسطین نفوس به میلیونونو اروپائي یهودو ته رسیږي، چي دا به په سیمه کي یو بشپړ اکثریت وي.

صهیونیستانو لومړی د کروندګرو ټولني په (Petahtikva), Zechron Jacob او (Rishon Letzion) کي جوړې کړې، و دې ټولنو ته اروپائي هیوادونو ورځ تر ورځي پراختیا ورکوله.

صهیونیستانو وروسته د جافا و شمال لوري ته د تلابیب یا (Tal Aviv) په نامه نوی ښار ګوټی تاسیس کړ، چي د زمان په تېرېدو یې ستر استراتیژیك اهمیت غوره کړ، خو ددوی دا هیله چي په نوموړې سیمه کي به زیات یهودیان پر ځای کیږي او عرب فلسطینیان به و عربي هیوادونو ته ستنوي، حقیقت و نه موند، بلکي عرب نفوس ورځ تر ورځي زیاتېدی.

یوې څېړني په هغه مهال کي ښودلې وه چي په (1914) عیسوي کال کي د ټول فلسطین نفوس د اووه سوه زره(700000)په شاوخوا کي وو، چي له هغې جملې څخه یې (615000) تنه عرب او د (85000) پنځه اتیا زرو تنو په شاوخوا کي یهود وو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځنی ختیځ د لومړۍ نړیوالي جګړې تر سیوري لاندي:

د لومړۍ نړیوالي جګړې په بهیر کې د (1914- 1918) میلادي پوري عثماني امپراتورۍ د جرمني دولت سره د اتریش او هنګري پر ضد یو ځای سوه.

په هغه مهال کې چي عثماني پوځي حکومت پر فلسطین واکمني درلوده، د یهودو لپاره جګړه ډېره سخته وه، نه یوازې د یهودو لپاره بلکي و عربو ته هم سخته زیانمنه وه، د جګړې سره جوخت کولرا او Typhus ناروغیو دوی سخت و ځپله.

په ترکیه کي حاکم ترکي پوځي امر وکړ چي له خپلي خاوري به ټول بهرني کسان باسي، چي دا مهال نو په ترکیه کي زیاتو روسي یهودو هم ژوند درلود. نو زیات روسي یهود دې ته و هڅول سول څو فلسطین ته مهاجرت و کړي، او هلته مېشت سي.

د منځني ختیځ د شبکې په حواله یو کوچنۍ ډله چي NILI نومېده، و برتانیې ته د فلسطین په اړه د استخباراتي معلوماتو د ورکولو په نیت ټاکل سوی وه، چي نوموړې ډله به تلاښ او هڅه کوي څو پر فلسطین پوځي ترکي واکمني په تدریجي ډول پای ته و رسوي، خو داسي یوه ورځ راورسېده چي ترکي عسکرو د همدې ډلي څو تنه غړي نیولي او په ثبوت یې رسولي وو چي دې ډلې پر فلسطین د برتانوي تیري لپاره زمینه برابرول.

د 1916کال د می په مېاشت کي د برتانیې، فرانسې او روسیې تر منځ پټه معاهده لاسلیك سوه، چي تر جګړې وروسته د عثماني امپراتورۍ او هم منځني ختیځ د زیاتو سیمو د وېش په اړه وه.

د همدې معاهدې په لاسلیکولو کي د برتانیې استازی سرمارك سایکس او د فرانسې هغې رژورژپیکو وو، چي تر لاسلیکولو وروسته ئې معاهده د دوی په نومونو یاني سایکس پیکو یا Sykes-Picot Agreement پنامه یاده سوېده .

)چګونه اسرائیل به وجود امد- ۲۸ صفحه(

دې معاهدې غوښتل چي اصلا عرب پخپلو کي جلا او خواره واره کړي، او ځیني سیمي ئې پخپلو کي سره و وېشي، خو په روسیه کي د 1917کال د نومبر انقلاب په راتګ سره روسیې دا معاهده ماته او هغه ئې نشر او خپره کړه .

د پردې تر شا د همدې لاسلیك سوي معاهدې له خپرېدو وروسته څرګنده سو ه چي فرانسې او برتانیې موافقه کړې وه چي د فلسطین زیاته برخه به برتانیه اخلي او یوه برخه به ئې هم فرانسه او ائتلافي ځواکونه په دواړو اخلي، او لبنان او سوریه به و فرانسې ته سپارل کیږي. برتانیې دا وړاندیز هم کړی وو چي تر جګړې وروسته به د عربو غوښتني چي د فلسطین د خپلواکۍ اخیستني په اړه دي نه مني، خو بل لوري ته ئې بیا د عربو سره توافق کړی وو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په خپلواکۍ اخیستلو کي به ورسره بشپړه همکاري کوي. خو پایلي و ښوده چي د برتانیې د هغه مهال ددوه مخي توافق پر اساس مېشت عرب غولیدلي وو.

په (1916) میلادي کال کي د (T.E Lowerence) او شریف حسین په ګډه رهبري عربو د عثماني امپراتورۍ پر ضد پاڅون په دې هیله وکړ چي ګواکي برتانیه به په منځني ختیځ کي د عربو خپلواکي و مني، خو برتانیې ورسره لویه جفا و کړه. نه یوازي دا چي د فلسطین خپلواکي ئې و نه منل، بلکي فلسطینیانو ته ئې په همدې لاره کي لوئي توطئې او خنډونه واچول.

د برتانیې حکومت غوښتل چي په یو ډول نه په یو ډول المان او ترکیې ته ماتي ورکړي، برتانیې دې دواړو هیوادونو ته دا ماتي ورکول یوازي د مسلمانانو په را پارولو کي لیدل، د همدې کار لپاره ئې د عربو سره ښه سلوك درلود، په روسیه کي د شلو میلیونو تنو مسلمانانو او په هندوستان کي د پنځوس میلیونو مسلمانانو پلوي او د الماني او عثماني امپراتوریو پر ضد ئې را و پاروي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برتانوی پرېکړه لیك:

د بالفر اعلامیه:

د (1917) میلادي کال د نومبر په مباشت کي مخکي له دې چي برتانیه د بیت المقدس پر زړه خپلي منګولي ښخي کړي، د بالفر په نامه یې یوه اعلامیه خپره.

د بالفر اعلامیه اصلا د برتانیې د باندنیو چارو د وزیر لارد بالفر یو لیك وو چي په برتانیه کي د صهیونیستانو د ټولني د یوې غوښتني په ځواب کي لیکل سوی وو. او دې اعلامیې په فلسطین کي د یهودانو لپاره د اصلي ټاټوبي په جوړولو کي د برتانیې ملاتړ څرګنداوه. په اعلامیه کي راغلي وو چي برتانیه به بېله دې چي په فلسطین کي د اوسنیو غیر یهودي پرګنو پر حقوقو تېری وسي، د یهودانو لپاره به اصلي ځای غوره کوي.د همدې لیك د متن یوه برخه په لاندي شرحه لیکل سوې وه:

02-Nov-1917

لارد روتشیلد

د انګلستان شاهي حکومت په فلسطین کي د یهودو د موجوده ټولني لپاره د یوه ملي کور د جوړېدو پلوي کوي.

دا یو مسلم حقیقت دی چي برتانیه به په ټولو هیوادونو کي یهودو د مدني او مذهبي حقوقو او هم په فلسطین کي د غیر یهودو د مدني او مذهبي حقوقو د تیري په صورت کي له هر ډول هڅي څخه دریغ و نه کړي. (چګونه اسرائیل به وجود امد- دیرشمه صفحه)

دا اعلامیه د برتانوي صهیونیستي تحریك د غوښتني پر اساس سوې وه، په ځانګړي ډول د (Dr. Haim Weizman) له خوا چي نوموړی ډاکتر اصلا له روسیې څخه و برتانیې ته پناه وړې وه.او وروسته د اسرائیلو مشر و ټاکل سو. ډاکتر چیم وایزمن،د اسرائیلو لومړنی ولس مشر چي له ۱۹۴۹ څخه تر ۱۹۵۱ ئې ولس مشري و کړه او په همدې دوره کي ئې و نړی ته اسرائیل ور و پېژندل.

په حقیقت کي لومړنۍ نړیوالي جګړې منځني ختیځ او پر هغه عملي کېدونکي سیاست ته لوی تغیر ورکړ، تر جګړې وروسته (League of Nations) عثماني امپراتوري پر برخو ووېشله، او دا وېشنه ئې د زبرځواکو هیوادونو تر منځ د پرېکړه لیك پر اساس تر سره کړه.

فرانسې او برتانیې دا پرېکړه لیك و کاته او هغه یې د خپلو موخو د عملي کېدو لپاره یوه ښه وسیله و ګڼله .

لویو او زبرځواکو هیوادونو د فلسطین په اړه بېلا بېلي هیلي په زړه کي روزلې، د متحدو ایالاتو ولس مشر ویلسن ټینګار کاوه چي پرېکړه لیك دې داسي جوړ سي چي پکښې ولس ته خپلواکي ورکړل سي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برتانيې علاقه درلوده او هڅې يې کولې چې فرانسه له فلسطينه ليرې پاتې وي او د (League of Nations) نه يې غوښتنه کوله چې د بالفر د تړون پر اساس فلسطين د هيوادونو تر منځ وويشي، او ټولې چارې دې د بالفر د تړون پر اساس چې متحد ايالات يې ملاتړ کوي پر مخ ولاړې سي.

عرب د (League of Nations) له صادر سوي تړون څخه ناخوښه او د دوی د موافقې پر خلاف وو، دوی ويل چې هغه سيمه چې دا اوس د فلسطين پنامه يادېږي د عربو ملکيت دی، څنګه امکان لري چې هلته د يهودو کورځای جوړ سي او پر عربو دې واکمني وکړي، او هم ئې دا وېره درلوده چې يو مهال به د يهودو لخوا ددوی ملکيتونه د يهودو تر لاس لاندې کيږي.

عربو د متحدو ايالاتو ولس مشر ته وړانديز کړی وو چې د فلسطين سيمه دې و سورئې ته ورکړل سي، او يو ملي تحريك ئې جوړ کړ چې د همدې تړون پر اساس مبارزه و کړي.

د متحدو ايالاتو ولس مشر ويلسن پخپل نوښت د (King Crane) پنامه يو پلاوی و فلسطين ته ولېږی څو د خلکو او ښارېانو نظريات له ځانه سره راوړي. همدې پلاوي د د 1919کال د اګست پر اته ويشتمه خپلې څېړنې پای ته و رسولې او ولس مشر وېلسن ته ئې لاندې ټکي و لېږل:

- د سورئې يووالی دې د هغه هيواد د ډېرو خلکو په غوښتنه پاته وي.
- د ملي کور تاسيس دې په فلسطين کې د يهودو د حکومت په نامه نه وي.
- د غير يهودو د ټولنو پر مذهبي او ديني حقوقو باندې دې تېری نه کيږي.
- د غير يهودو شمېر چې د منځنې ختيځ د ۹/۱۰ برخې تشکيلوي د صهيونيت د ټولو پروګرامونو مخالف دی.

)چگونه اسرائيل به وجود امد -

د متحدو اېالاتو ولس مشر ويلسن هم له دې پورته ټکو څخه داسې يوه انګېرنه و کړه:

)د يهودو تاريخ او ددوی تېر مهال ښئې چې امکان نه لري چې دوی له عربو سره يو راز و اوسي،. نه يوازې په فلسطين کې ، بلکې په ټولو هغو ښارو کې چې دوی دواړه مليتونه پکښې ژوند کوي، د فلسطيني عربو سره د جګړې پر مهال دوی يو د بل ويني څښلې دي.(

(David Ben Gurion)چې د (Yishuv) مشري يې درلوده او د اسرائيلو د يو لوی شخصيت په توګه پېژندل کېدی، د (Yishuv) ډلې ته په يوه غونډه کې داسې وويل:

)هر څوك اوس هم په دې اند کې دي چې دا مسئله حل نه لري، موږ د يو ملت په توګه غواړو چې دا هيواد زموږ وي، او عرب هم د يوه ملت په توګه همدا راز هيله په زړه کې روزي.(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

صهیونیستانو او نورو عرب توکمو خپلي دا قضیې د پاریس د سولي په نامه کنفرانس ته وړاندي کړې. د پاریس د سولي په نامه کنفرانس د برتانیې پلان و مانه، خو اوس اصلي موضوع د فرانسې او برتانیې ددولتونو تر منځ په فلسطین کي د امتیازاتو د وېش پر سر ده، بېله دې چي د مېشتو عربو او یهودو نظر واخیستل سي.

په (1920) میلادي کال کي د (San Remo Conference) د پرېکړې له مخي و برتانیې ته یو اجازه نامه ورکړل سوه چي د اردون سمندر ختیځ او لویدیځ لوری به پراخوي، په حقیقت کي دا ځکه چي برتانیې پراخوي، تر اصلي فلسطین زیاته وه چي صهیونیستانو ئې فکر کاوه.

برتانویان وه چي د یهودو سره ئې مرسته کول څو خپل اصلي کور ځای اباد کړي، او خپل اداره کونکی سیستم ولري، د همدې ترون عملي کېدل چي برتانیې ته ورکول سوی وای باید د یوې ټولني په مرسته عملي سي، نو برتانیې هم دا اجازه لیك د یهودو د یوې ټولني ته چي وروسته د (Jewish Agency for Palestine) پنامه یادېده ، و سپارله، تر څو د برتانیې پلانونه په ځانګړې ډول د یهودو راوستل او د عربو شړل له سیمي څخه عملي کړل.

له یهودو سره د برتانوي دولت د مرستو په لړ کي د یهودو ټولنه په فلسطین کي په (1929) میلادي کال کي جوړه سوه، او دا ځنې ئې ځکه وو چي په فلسطین کي دا ټولنه پخپلو کي د رهبري پلاوي پر تشکیل نه جوړېده، برتانیې به دې ټولني ته ګواښنه کوله چي ټولنه دې د دواړو مسلمان او یهودو په ګډه جوړه سي، خو بیا هم دا ټولنه د یهودو په ګټه تمامه سوه.

په (1922) م کال کي برتانوي دولت یوه فیصله صادره کړه چي د فلسطین سرحدونه او سیمي به ئې یوازې د سمندر لویدیځ لوری وي، او د سمندر ختیځ لوری (Transjordan) چي اوس ئې اردون بولي و نومول سو، (Transjordan) د برتانوي امپراتورۍ یوه بېله سیمه و ګڼل سوه، چي بیا وروسته خپلواکي ورکول سوه.

له فلسطین څخه (Transjordan) بېلول د یهودو ناخوښي راپورته کړه، او دوی د (Revisionist) پنامه یو تحریك پیل کړ چي مشري ئې د (Benjamin Zeev Jabotinsky) په غاړه وه.

برتانیې غوښتل د (Mandate) سره سم په فلسطین کي یوه واکمنه او خپلواکه اداره جوړه کړي، چي دا اداره به د حقایقو پر بنسټ زیات عرب توکمي لري، نو ځکه یهود له همدې ډول تګلارې سره مخالف وو، ځکه چي یهود به پکښې د لږکي په توګه ګمارل کیږي.

نه یوازې یهود له همدا ډول واکمنې اداري څخه ناخوښه وو، بلکي عربو ته هم د منلو وړ نه وه، ځکه عربو په هیڅ صورت نه غوښتل چي دا وړاندیز و مني، عربو وېره درلوده چي د برتانیې څخه صادره سوې دا اداره به پخپل ترکیب کي زیات شمېر یهود ګډ کړي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربو پاڅون او د یهودو کډوالي (Arab Riots & Jewish Immigration) :

په (1920)، (1921) او (1929) مو کلونو کي عرب ملیتونه د بالفر د تړون پر خلاف راپورته سول، او د یهودو د کورځای د ټاکني پر ضد ئې خپل پاڅونونه پیل کړل.

دا پاڅونونه عموما په بیت المقدس ، هبرون، جفا او حیفا ښارونو کي سر ته و رسېدل، ددې پاڅونونو پاڅونکي حاجي امین الحسیني د بیت المقدس مفتي، او عارف العارف چي د فلسطین یو وتلی ژورنالست و، وو.

د (1929) کال پاڅون د عرب � یهود د مخالف سازمان پر شاوخوا و سو، او دا پاڅون د هغې انګېزې پر اساس و سو، چي ویل به ئې یهود پلان لري چي پر خپله سیمه دیوال را و ګرځوي، او یا هم د مسلمانانو پر سپېڅلو ځایونو له هغې جملې څخه پر اقصی مسجد بریدونه و کړي.

ددې پاڅون په بهیر کي تقریبا له بیت المقدس څخه پنځوس زره تنه یهود و شړل سول، د هبرون ښار هم تر دېره حده له دوی څخه پاك سو. خو سره له دې بیا هم په (1930) م کال کي له ختیځي اروپا څخه زیات یهود و فلسطین ته راتلل. د سختو اقتصادي ستونزو او تبعیضي قانون له امله زیات شمېر یهود هم له پولېنډ څخه و فلسطین ته راغلل.

په جرمني کي د هټلر د راپورته کېدو سره سم هم فلسطین ته د یهودو د لېږدېدو لړیو ادامه پیدا کړه، او له جرمني څخه زیات شمېر یهودو و فلسطین ته خپل راتګ همداسي روان و ساته.

عرب پاڅون او سپینه پاڼه (Arab Revolt & White Paper) :

په (1936) میلادي کال کي په پراخه پیمانه پاڅېدني چي وروسته بیا د عرب انقلاب په نامه و نومول سو، مات سو. دا انقلاب د حسیني کورنۍ تر رهبرۍ لاندي سر ته ورسېد چي د نازي جرمني لخوا ئې بودجه ورکول کېده. دې انقلاب په سلګونو عرب او په سلګونو یهود و وژل.

د حسیني کورنۍ دواړه فلسطیني عرب او یهود چي ددوی د سلطې مخالفت به ئې کاوه، تورو خاورو ته لېږل.

(Yishuv)چي د یهودو ټولنه ده، ددې وژنو ځواب ورکاوه، یهودو به ترور او ترهګري کول، بمونه به ئې پر ښارونو غورځول او بېګناه عرب به ئې خپل ښکار ګرځاوه، یهودو به دا چاري د (Revisionist group) په وسیله سر ته رسولې.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وروستیو کلونو کي بیا برتانیې ځیني اقدمات و کړل چي دا پاخونونه خنثی کړي، حسیني و عراق او له هغه ځایه بیا و نازي جرمني ته پناه یووړه، هلته مېشت سو او وروسته ئې بیا د (SS) پنامه یوه ډله تنظیم کړه چي په یوګوسلاویا کي ئې فعالیت کاوه.

د (Peel) او (Wood head) کمیسیونونو په (1937) او (1938) کلونو کي یوه طرحه وړاندي کړه، چي د هغې له مخي به فلسطین پر دوو برخو ویشي، چي یوه وړوکي برخه به ئې یهود او زیاته برخه ئې د عربو تر واکمنۍ لاندي وي. دا طرحي برسېره پر دې غوښته چي پخپله خوښه عرب او یهود سره بېل او نفوس ئې جلا کړي.

یهودو مشرانو ته د طرحي تر لېږلو وروسته هغوی هوکړه کړې وه، خو عرب ئې مخالف وو او رد ئي کړه.

کوچنیو پاخونو لا همداسي ادامه درلوده، د دې لپاره چي برتانوي حکومت دا پاخونونه په بشپړ ډول ځپلي وي، نو ئې په (۱۹۳۹) میلادي کال کي د سپیني پاڼي (White Paper) پنامه یو فرمان صادر کړ. او په دې منحوس فرمان کي یې لیکلي وو چي (15000) تنو یهودو ته دې اجازه ورکول سي چي د فلسطین خاوري ته داخل او همالته مېشت سي. او دا شمېر به په هر کال کي (15000) تنه وي او د پنځو کالو لپاره به پر مخ ځي، او تر هغه وروسته به د مهاجرت چاري د عرب چارواکو په منظورۍ پوري اړه لري.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هولوکاسټ (The Holocaust) :

ددوهمي نړیوالي جګړې په بهیر کې (1939-45) ډېر فلسطیني عرب او یهود د ائتلافي ځواکونو سره یو ځای سوه. یهودو لازمه بلله چي د نازېانو سره و جنګیږي. په (1941) م کال کي برتانویانو Jewish Hagannah د عمومي عفوي په ترڅ کي خوشي کړ، Haganahد یهودو د یوې لویې ډلي مشر وو، تر خوشي کېدو وروسته د (Hagannah)ډله د برتانوېانو سره یو ځای او د جرمن پر ضد یې جګړه کوله.

تر جګړې وروسته څرګنده سوه چي د شپږ میلیونه په شاوخوا کي یهود د جرمنېانو له خوا په اروپا کي په هلوکاست کي وژل سویدي. نورو هیوادونو و یهودو ته پناه نه ورکوله، یوازي اروپا وه چي دوی ته ئې د پاتي کېدو اجازه ورکوله.

و فلسطین ته د مهاجرت پر سر د برتانیې بندیزونه د سلګونو تنو په مړینه تمام سوه. اوس نو نور یهود ناهیلي وه او هم جدي وه چي زېات یهود و فلسطین ته راولي، تقریبا دوه نیم سوه زره تنه نورو یهودو و فلسطین ته د راتګ په هیله په مهاجرکمپونو کي شپې ورځي سبا کولې.

د هري ورځي په تېرېدو سره په منځني ختیځ او فلسطین کي حالات لا وخیم او کړکېچن کېدل، متحدو اېالاتو او ورسره په څنګ کي څو نورو هیوادونو پر برتانېه فشار راوړ چي یهودو مهاجرینو ته دي د تګ اجازه ورکړي، د برتانیې او اروپائي پلاوو یوې ګډې اداري یوه فیصله و کړه چي په بېړنۍ توګه دي سل زره تنه یهود و فلسطین ته داخل شي.

عربو د لوېدیځ پر دې فیصله نیوکي و کړې او پر برتانېه یې فشار وارداوه څو ددې پرېکړې مخه و نیسي. څو برتانیې ته حالت بیخي متغیر وو، او فکر یې کاوه چي فلسطین نور تر واك او سلطې وزي. نو یې هغه خپل تړون چي د (Balfour)اعلامېه وه و ملګرو ملتونو ته راجع کړه. نور نو فیصله د ملګرو ملتونو له لوري کېدله، چي دې ځپل سوي سیمي ته به څه ورکړي،

تجزیه یا Partition

ملګرو ملتونو د منځني ختیځ د دې ستري لانجې د کتني او څېړني لپاره خپل ځانګړی پلاوی چي(UNSCOP) ، فلسطین ته د ملګرو ملتونو ځانګړی هیات نومیږي، و ټاکی. دې پلاوي د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې ته د منځني ختیځ په اړه خپله طرحه وړاندي کړه.

دې طرحي فلسطین پر دوو مساوي برخو ویشی، د عربو دولت او د یهودو دولت ، او پرېکړه یې کړې وه چي بیت المقدس به تر نړیوالي اداري لاندي وي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې دا طرحه د (1947) کال د نومبر په اووه ويشتمه نېټه په -UN � Resolution)
GA 181)يا د جنرل اسنبلې په ۱۸۱ ماده باندي و منله.

ملګرو ملتونو ويلي وو چي ددواړو نړيوالو قدرتونو، شوروي اتحاد او متحدو ايالاتو د وړانديزونو پر بنسټ يې دا کار کړی دی. تر پرېکړې وروسته يهودو د ملګرو ملتونو دا منحوسه پرېکړه و منله، خو د فلسطيني عربو لوړ ضمير کله دا منله چي ددوی سيمه دې پر دوو برخو وويشل سي، نو يې د رد ځواب ورکړ.

د عربو له ردوني پا ويټو وروسته بيا هم د معاهدې له مخي د فلسطين ځمکه پر دوو مساوي برخو وويشل سوه، د تجزيې پر مهال د ټول فلسطين نيمائي ځمکه د فلسطيني عربو ملکيت وو، چي له هغې جملې څخه يې نيمائي د شهزاده ګانو ملکيت وو، او پاته اته په سلو کي يې د يهودو ځمکي وې.

يوه سر شمېرنه ښئې چي(1.2) هغه مهل (۲٫۱) ميليونو عربو په فلسطين کي ژوند کاوه، پداسي حال کي چي شپږ سوه زرو تنو يهودو په ځينو نورو سيمو او خاص ډول تر نړيوالي اداري لاندي بيت المقدس کي شپې ورځې سبا کولې.

د ملګرو ملتونو د عمومي اسنبلې د (181) مې مادې د پرېکړه ليك له مخي بايد له فلسطينه دوې بېلې سيمې جوړې سي، عرب واکمني او هم يهود واکمني، او بيت المقدس به هم د خپل سپېڅلتوب او جيوپوليټيك ارزښت له مخي نړيوال کيږي.

په جغرافيائي ډول له وارد شوو پراخ شمېر يهودو څخه سل زره تنه د بيت المقدس او د هغه د شاوخوا سيمو څخه ليري شول. او دوی د يوې ترآډې په واسطه چي و فلسطيني عربو ته وسپارل سوه، ليري و ساتل سوه. ددې تراډې يا (Corridor) ټول نفوس عرب وه، او هم دې ترآډې د لاډ او رام الله په نامه لوی ښارونه او د کلونيه ، قسطل او ايماوس پنامه کوچني ښارونه درلودل.

د غربي تيوري پر اساس جوړې سوي د ملګرو ملتونو دا طرحې کومه ښه پايله و نه درلوده، د عرب فلسطينيانو او يهودو تر منځ خونړيو پلانونو وضعه لا بحراني او کړکېچنه کړه.

عرب سر مشريزي د حاجي امين الحسيني په نوښت خپله اعلاميه صادره کړه، او په ډاګه ئې کړه چي د فلسطين د خپلواکۍ له پاره به جهاد کوي، او دا سپېڅلې سيمه به د يهودو له منګولو را کاږي. خو تاريخ ثابته کړې ده چي په سياست کي ډيري پريکړې د پردې تر شا سوي دي، نو عرب مشرانو که څه هم دا اعلاميه په قلمونو لاسليك کړه، خو په حقيقت کي يې بيلي بيلي مفکورې او هيلي درلودې.

د اردون مشر ملك عبدالله د اسرائيلو سره يو غير رسمي او مرموز تړون لاسليك کړی وو، چي ددې تړون له مخي به اسرائيل د فلسطين پر يوه سيمه چي په لوېديځ بانك يا (West Bank) پوري اړه لري او فلسطيني عربو ته ورکول سوېده، تېری کوي، او اردون به هم د فلسطيني دولت د جوړېدو مخنيوی کوي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورئې بېا غوښتل چې د عربو او يهودو ګډې سيمي چې د فلسطين په شمال کي پرتې دي، تر خپلي ولکې لاندي راولي.

د خپلواکۍ جګړه :

د خپلواکۍ لپاره جګړه، پر دوو جګړو وېشل کيږي، له خپلواکۍ تر مخه جګړه او له خپلواکۍ راوروسته جګړه.

د عرب ځوانانو او يهودو تر منځ جګړه يوازي د ملګرو ملتونو د (181) ګڼې معاهدې له صادرېدو لږ وروسته پيل سوه. تر ډېره ځايه عربو د دفاع تګلاره درلوده، او پر هيڅ يوه بانډ او يا هم سيمه ئې تېرى و نه کړ، که څه هم چې د اردون يوه بانډ، فلسطين ته په ور سپار ل سوو ځيني سيمو باندي يرغلونه و کړل.

له خپلواکۍ تر مخه:

مخکي تر دې چې اسرائيل خپله خپلواکي اعلان کړي، د فلسطيني عربو دوو لښکرو چې د يوه مشري ئې د حاجي امين الحسيني او ددوهم هغې دا ئې د فوزى الکاکجي په غاړه وه، خپلي لښکري په دې نيت چې په دوو عرب ښارګوټو کي به پر يهودو بريدونه کوي، ځاېر ځاى کړې.

د عربو د يوه لښکر مشر کاکجي، له سورئې څخه و بيت المقدس ته راغى، برتانوي حواکونو له ده سره تړون درلود چې په بريدونو کي به ګډون نه کوي، خو کاکجي دا تړون ته ژمن پاتي نه سو، او له (Galilee) نومي سمندرګي څخه ئې پر صهيونيستانو بريد و کړ.

د کاکجي لښکر د صهيونيستانو د هګانا، ارګن او ليهي له پوځي ګروپونو سره مخامخ سو. او ورسره ئې درنې جګړې و کړې.

په بيت المقدس کي د عربو پاڅون د (1947) کال د نومبر پر دېرشمه نېټه پاى ته ورسېد، خو فلسطيني سرتېرو د همدې کال تر پايه د بيت المقدس محاصره و ساتل، بيت المقدس ته ئې د تيلو، اوبو، غذائي او ارتزاقي موادو له تېرېدو مخنيوى کاوه.

خو (1949) کال په عمومي ډول، دواړو هم عربو او هم يهودو اوسېدونکو ته زيان واړاوه، په بيت المقدس کي عامه وژني تر سره سوې، او ډېر عرب اوسېدونکو له خپلو کورځايونو کده وکړه.

له برتانوي حکومته چې ځومره د جګړې د پاى ته رسېدو توقع کېدله، هو يې و نه کړه، خو جګړې کرار کرار پاى و موند، هغه څه چې د جګړې د پاى ته رسېدو لامل وو هغه د وسلو نشتوالى او د روزل سوو عسکرو نه موجوديت وو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لپاره چې اسرائیلو د بیت المقدس بندیز پای ته رسولی وي، نو د یهودو یوه سازمان، هګانا خپل یو پلان په کار اچولی وو، دې پلان د مسلحو ځواکونو، پوځي تکتیکونو او په پورته او کښته سیمو کې د یهودو د عملیاتو تشکیل جوړاوه.

خو د پلان د پلي کېدو شېبه هم را ورسېده، هګانا خپل لومړي عملیات د 1500 تنو ځواکونو په درلودو سره پیل کړل، دې یهودو ځواکونو د عربو پر کلونیه او قسطل ښارونو چې بیت المقدس ته د ننبلونکي سړك په څنګ کې پراته وو، بریدونه پیل کړل او د عربو محاصره یې پای ته و رسول.

د قسطل ښار د اپریل پر اتمه نېټه د یهودو لاس ته ورغی، او د هغه ځای فلسطیني پیاوړیقوماندان عبدالقدیر الحسني شهید کړل سو، او په شمال کې د کاکجي حواکونو ته هم ماته ورکول سوه.

د یهودو مشر په خپل یوه بیان کې وویل چې دا بریالیتوبونه غواړي د متحدو ایالاتو ولس مشر ترومان ته وښیي چې یهود نه ماتېدونکی قوت دی.

د عربو برید :

په ۱۹۴۷ م میلادي کال کې انګلیسي عسکر له فلسطینه ووتل.د برتانیې په وتلو سره نو نور په فلسطین کې دا درامه امریکا او اسرائیلو په لاس کې واخیسته. د متحدو اېالاتو له لوري لوبغاړی هاري ایس ترومن او د اسرائیلو له لوري داکتر وایزمن وو.

د (1948) میلادي کال د می پر (14) مه نېټه یهودو د اسرائیلو یو خپلواك دولت اعلان کړ .

د اسرائیلو د خپلواکۍ پر مهال که څه هم وایزمن ناروغ وو، خو خپله پوره هڅه ئې کوله چې اسرائیل په امریکا، فرانسه، او برتانوي حکومت باندي په رسمي ډول و پېژني.

همداسي و سول، داکتر وایزمن له هاري ایس ترومن څخه د اسرائیلو د رسمیت پېژندني په اړه تحریري یا لیکلی سند تر لاسه کړ.

د امریکا ولس مشر هاري ایس ترومن په خپلو یادښتونو کې داسي لیکي : یولس دقیقې وروسته له هغه چې اسرائیلو خپل خپلواك دولت اعلان کړ ، ما خپل مطبوعاتي منشي چارلي راس راوغوښت او ورته و می ویل چې هر څومره ژر دي و نړۍ ته د متحدو اېلاتو لخوا د اسرائیلو د رسمیت پېژندني اعلامیه نشر کړي، چارلي راس هم په ډېرو لنډو شېبو کې د نړیوالو تر غوږونو دا اعلامیه و رسول.

د امریکا ولس مشر هاري ایس ترومن، چې له ۱۹۴۳ څخه بیا تر ۱۹۵۱ پوري ئې ولس مشري و کړه او پخپله همدې دوره کې ئې د اسرائیلو دولت په رسمینت و پېژاند.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فلسطيني خاوره کي د اسرائيلو د خپلواك دولت د اعلانولو او د متحدو ېالاتو له لوري د همدې دولت رسميت پېژندني په مسلمانه نړۍ کي د ډيرو مسلمانانو غبرګون را و پاراوه، په همدې شپو او ورځو کي ګاونډيو عرب هيوادونو پر اسرائيلو بريد و کړ، دوی دا بريد د اسرائيلو پر ځو سيمو و کړ. د ۱۹۴۸ م کال د می ۱۴مه-: د اسرائيلو لومړنی صدراعظم David Ben-Gurion په فلسطين کي د اسرائيلي خپلواك حکومت د خپلواکۍ اعلاميه لولي.

د بريد په لومړۍ مرحله کي د مصر او سورئي ځواکونو پرمختګ کړی وو، په ځانګړي ډول مصر چي د ټانکونو او درنو وسلو ملاتړ ور سره وو، ددې بريد په بهير کي مصري ځواکونه و توانېدل چي (Negev) فتحه او ډيري سيمي چي د معاهدې له مخي يهودو ته ورکول سوي وې، و نيسي.

د مصر او اردون دې برياليتوبونو د فلسطينيانو د يوه خپلواك دولت پر جوړېدو سپورې و غورځاوه، اردون پر خپله هغه معاهده چي يهودانو ته په ورکول سوو سيموبه يرغل نه کوي،وفا و کړه، خو سوريه او مصر پر خپلو ژمنو پاتي نه سول.

اسرائيلېان تر اوسه په تلابيب کي د مصري ځواکونو لخوا د هغه مهال سخت او کوټلی بريد پر زړه لري، چي په ځومره زيات شمېر الوتکو ئې پر سيمو بريدونه و کړل. مصرېانو په نيګيف کي هم همداسي بريد سر ته رسولی وو، او غوښتل يې چي دا سيمه د اسرائيلو له منګولو و باسي، سورئې هم له وخت څخه په ګټه اخيستنه په همدې جګړه کي فلسطين ته په ورسپارل سوو سيمو کي د ليدني وړ برېاليتوبونه تر لاسه کړه.

کله چي اردون د معاهدې له مخي پر يهودي سيمو بريدونه و نه کړل، نو عرب سرمشريزي هغه لاري چي بيت المقدس ته تللې، محاصره کړې، چي په همدې ترتيب ئې بيت المقدس چي د ملکرو ملتونو د دوو معاهدو له مخي نړيوال سوی وو، تر سخت فشار لاندي راوست. په بيت المقدس کي مېشت يهودي دولت بله لاره و نه مونده، د (Burma Road)پنامه ئې د يوې بلې لويې لارې پرانيستلو کار پيل کړ، د همدې لارې په پای ته رسېدو سره ئې د بيت المقدس محاصره پای ته ورسول.

د (1948) ميلادي کال د جون په مپاشت کي يو اوربند د ذيدخلو ځواکونو لخوا عملي سو، خو عربو دا اوربند و نه مانه او د څېړونکو له نظره عربو ددې اوربند د نه منلو په اساس لويه سهوه و کړه. اسرائيلو له همدې اوربند څخه خپله اعظمي ګټه پورته کړه. خپل عسکر ئې د جګړې لپاره و روزل، په وسلو بار لوئي کښتۍ ئې سيمي ته واردي کړې، او شپېته زره کسيز ځواك چي په مجهزو وسلو سنبال وو، و جکړې ته تيار سی کړ.

ددې اوږده اوربند په بهير کي د اسرائيلو د هګانا، پالما، ارګن او ليهي ګروپونه سره يو ځای او په ګډه ئې د (I.D.F)يا Israel Defense Force د اسرائيلو دفاعي ځواك په نامه يو لوی ځواك جوړ کړ.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د همدي څلورو اسرائیلي ډلو یووالی په رښتیني ډول ټینګ او یو موټی و ساتل سو، حتی تر دې چې د اوربند پر مهال اسرائیلي ارګن، سازمان غوښتل په وسلو یوه بار کښتۍ چې د (Altalena) پنامه یادېدل د خپل ځان لپاره په کوچنیو جګړو کي استعمال کړي، خو کله چي اسرائیلي لومړی وزیر بین ګرین ددې کښتۍ د سپارلو غوښتنه و کړه نو ارګن ډلي یې انکار و کړ، او په پایله کي د اسرائیلو لومړي وزیر د کښتۍ د غرقېدو امر وکړ .

د اوربند پر مهال له عرب هیوادونو سره بخت یاري و نه کړه، د یوه اسلامي هیواد لخوا فلسطینیانو ته په وسلو یوه بار کښتۍ هم چي و سوریې ته د تګ پر لاره وه، سورئې ته و نه رسېدل، او د اسرائیلو هګانا ډلي محاصره کړه. د اوربند له پای ته رسېدو سره سم اسرائیلو دمصریانو سره جګړه پیل کړه، مصریانو ته ئې ماته ورکړه او سېناي پینینسولا Sinai Pininsula ته داخل سول. د اسرائیلو دا بري هم عربي نړۍ حیرانه کړه، خو د برتانوي الوتکو په لیدو سره د اسرائیلو دفاعي ځواك یا I.D.F و شاته تګ ته اړ سو.

په همدې لس ورځنۍ جګړه کي چي ددوو اوربندونو تر منځ پېښه سوې وه، اسرائیلي ځواکونو د عربو دوه نور ښارګوټي چي رام الله او لاډ نومېدل، هم لاندي کړه.

د رام الله او لاډ ښارګوټو ستراتیژیك اهمیت درلود، ځکه ددې ښارګوټو له لاري عربو کولای سول چي بیت المقدس محاصره کړي. اسرائیلي ځواکونو ددې دواړو ښارونو له نیولو وروسته له دې ښارګوټو ډېر فلسطینیان په بې رحمه او ناځوانمردانه توګه ووژل، او ډېر نور یې له دې ښارګوټو و شړل.

اسرائیلي ځواکونو په ډېر بې رحمانه ډول هغه کوچني فلسطیني کلي او بانډې چي د تلابیب په شاوخوا کي پراته وو، هم په بشپړ ډول ویران کړل، ځکه دوی غوښتل په مرکزي فلسطین کي چي د اسرائیلو دولت دی، فلسطینیان و نه اوسیږي.

څېړونکي چي د منځني ختیځ په چارو کي څېړنه کوي، ددې بریالیتوبونو اصلي لامل د یهودو اتفاق، له وخت څخه ګټه اخیستنه او همږغي بولي. خو متاسفانه چي عربو او هم فلسطینیانو دا ډول بری په لاس را نه وړ.

کله چي په (1949) کال کي د عربو او اسرائیلو تر منځ جګړه پای ته ورسېده، نو د ملګرو ملتونو یوه راپور و لیکل چي اسرائیلو له عربو څخه هغه سیمي چي د ملګرو ملتونو د طرحي په اساس و فلسطین ته ورکول کېدې، لاندي کړیدي، او تر اته اویا په سلو کي زیاته سیمه ئې اشغال کړېده، خو هیڅ یوه هڅه اوپلان بیرته ددې سیمو د اخیستلو لپاره دملګرو ملتونو لخوا وړاندي نه سو، او نه ئې بیا بیت المقدس نړیوال اعلان کړ.

د فلسطیني حکومت د جوړېدو لپاره د ملګرو ملتو په پلان کي ورکول سوې ځمکه یو څه اسرائیلو لاندي کړه، او مصر هم د غزې تراډه لاندي کړه، غربي بانك یا West Bank چي له اقتصادي پلوه ئې ستر ارزښت درلود د اردون په لاس ورغی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د همدې خونړۍ جګړې په بهير کې او يا لړ راوروسته کې (762000) تنه فلسطينيان عرب له اسرائيلي سيمو څخه راوشړل سول او په ګاونډيو عربي هيوادونو کې يې پناه واخيسته .

دا سيمي تر همدا اوسه پوري همداسي بې سرنوشته پاتي دي، عرب هيوادونو له اسرائيلو سره د همېشنۍ سولي د تړون د لاسليکېدو څخه سرغړونه کوله، اسرائيلو هم له خپلي موقع ګټه اوچتوله، او د يوه کميسيون په منځګړيتوب ئې خپلي پولي و ټاکلې، چي په نړيواله کچه نه دي منل سوي.

تش په نامه د ملګرو ملتونو اداري په 1948 او 1949 ميلادي کلونو کي د عربو او اسرائيلو تر منځ اوربندونه ترتيب کړيدي. د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې 194 مي معاهدې د عربو او اسرائيلو تر منځ ددښمنۍ پای اعلاناوه او ټولو هغو کډوالو ته چي غواړي بيرته خپلو کورځايونو ته کډه و کړي، اجازه ورکول .

همدا ډول د ملګرو ملتونو د امنيت شورا د 62 مي معاهدې موخه دا وه چي د فلسطينيانو او اسرائيلو تر منځ يو لنډ مهاله تړون لاسليك کړي، چي دا تړون ليك به ددواړو خواوو تر منځ د سولي يو دايمي او اوږد مهاله تړون ته لار پرانيزي.

د اسرائيلو پولي چي په (1949) کال کي د يوه لاسپوڅي کميسيون لخوا ټاکل سوي وې، يو لنډ مهاله ارامي را منځ ته کړه، خو د کډوالو موضوع چي د ټولو موضوعاتو په سر کي ئې ځای درلود، همداسي پاتي سوه.

د تړون په وسيله رامنځ ته سوې ارامي ورو ورو په نارامۍ بدلېده، چي اسرائيلو ډېر کم شمېر مهاجرو ته د بيرته راتګ اجازه ورکړه او زيات شمېر نور مهاجر همداسي په پنډ غالو کي پاتي وو.

کله چي په (1948) کال کي نړۍ Bipolar يا دوه قطبي سوه نو شوروي اتحاد او د ختيځي اروپا هيوادونو چي لومړی ئې د صهيونيستي حکومت ملاتړ کاوه، اوس د عربو پلوي و نيول. په داسي حال کي چي متحدو اياﻻتو او د لوېديځي اروپا هيوادونو د اسرائيلو ملاتړ کاوه.

د زمان په تېرېدو د اسرائيلو دفاعي ځواك يا I.D.F ټول په فرانسوي او امريکائي وسلو سنبال سو، او عرب هيوادونه په خاص ډول سوريه او مصر له شوروي تکنالوجۍ نه ګټه اخيسته. عرب سرمشريزي يا Arab League د اسرائيلو پر ضد د صنعتي هيوادونو يو ائتلاف جوړ کړ، چي تر (1990) کال پوري يې بشړ فعاليت درلود.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سینای کمپاین The Sinai Campaign :

په مصر کي د جمال عبدالناصر په مشرۍ مصرېانو فاروق پاچا له واکه و غورځاوه، او په همدې بهير کي مصر د اسرائيلو سره د سولي په رامنځ ته کولو کي هم پرمختګ و کړ. که څه هم چي مصرېانو په 1954 کال کي يو اسرائيلي بانډپه داسي حال کي چي هڅه ئې کول په مصر کي د متحدو اېالاتو په اطلاعاتي سازمان او ځينو نورو بهرنيو سفارتونو کي چاودني و کړي و نيول. وروسته څرګنده سوه چي ددې چاودنو موخه دمتحدو اېالاتو او مصر ترمنځ د اړيکو خرابول وه .

مصر چي د اسرائيلي لاسوهنو او سبوتاژونو څخه نا ارامه وو، غوښتل وسلې رانيسي. کله چي د مصر دا غوښتنه د غربي بلاك لخوا رد سوه، نو ئې و ختيځ بلاك ته مخه کړه .

د مصر ډيپلوماسۍ دا منله چي که غواړی له لوی ځواك سره اړيکي ټينګي کړی نو د هغه له دوست او ملګري سره اړيکي و نيسی . مصر هم ددې لپاره چي له شوروي اتحاد سره اړيکي ښې سوي وي، د چکوسلواکيا سره ئې د وسلو رانيولو تړون لاسليك کړ.

د مصر ولس مشر جمال ناصر د سويز کانال او ټيران معبرونه چي و اسرائيلو ته ئې لار موندل، بند کړل. اسرائيلي استراتيژي جوړونکي په دې باور وو چي د چکوسلواکيې څخه مصر ته د وسلو رارسېدو سره جوخت به مصر پر اسرائيلو بريد کوي. نو خپله هم د وسلو رانيولو په تلاښ کي سو. دا چي اسرائيلو پخوا له دې د فرانسې سره د وسلو واردولو تړون درلود، نو ئې له فرانسې څخه يو ځل بيا د وسلو په راواردولو پيل و کړ، ډېر اسرائيلي سازمانونه په دې اند وو چي له مصري بريده له مخه بايد اسرائيل جګړه پيل کړي.

په مصر کي د سويز کانال چي ۱۹۵ کيلومتره اوږدوالی لري، او د مديترانې سمندر او سره بحيره سره نښلوي.

حالات ورځ تر ورځي بحراني کېدل، او په 1956 کي اسرائيل، فرانسه او برتانيه د سويس کانال د ملکي کولو د پلان جوړېدو لپاره سره يو ځای سوه، او د يوه پلان پر سناريو ئې کار پيل کړ. پرېکړه و سوه چي اسرائيل به پر سينای او ميلتا سيمو باندي بريد کوي، او فرانسه او برتانيه به التوماتوم ورکوي.

دا پلان چي د 1956 کال د اکتوبر پر 29 مه نېټه د Sinai Campaign په نامه ياد سوی وو، پيل سو. اسرائيلو په چټکي سره سينای و نيو، د متحدو اېالاتو دولت پر دې کړنه قهر څرګند کړ، او برتانيه، فرانسه او اسرائيل ئې تهديد کړل.

د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې په خپله غونډه کي 997 نمبر معاهده تصويب کړه، چي له اسرائيلو سره ئې د سينای څخه د ژر پرېښودو غوښتنه په ډاګه کوله. خو اسرائيل د فرانسې او برتانيې په ملاتړ په سينای کي تر څو مېاشتو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سول. کله چي يې ددې نړيوالو کانالونو د خلاصون ضمانت يا ګرنټي تر لاسه کړل، نو بيا د ملګرو ملتونو او په خاص ډول د متحدو اېالاتو په فشار راووتل، خو دملګرو ملتونو ځواك په سناى کي ځاى پر ځاى سو.

يوه بايلونکې شپږ ورځنۍ جګړه:

په عمومي ډول (1960)م کلونه د عربو او اسرائيلو تر منځ د شخړي عمده کلونه وو، د اسرائيلو د مخکني پلان پر اساس چي غوښتل ئې د ګاليلې له سمندر څخه د اسرائيلو مرکزي او سهيلي سيمو ته اوبه و رسوي، د خپل پلان په عملي کېدو پيل وکړ. دا پروژه اصلا د متحدواېالاتو د استازي Eric Johnston لخوا په 1955 کال کي وړاندي سوې وه چي عرب انجنيرانو هم پرې موافقه کړې وه، خو په غير مستقيم ډول ئې د اسرائيلو د رسميت پېژندني له امله ردوله.

د ترلو دروازو تر شا په غونډو کي اسرائيلو او اردون د همدې اوبو د وېش پر سر موافقې ته رسېدلي وو.

په 1964 کال کي په څو سر مشريزو غونډو کي عرب مشرانو هوډ څرګند کړی وو چي د P.L.O يا د فلسطين د خپلواکۍ سازمان په نامه به يوه لويه ټولنه تاسيسوي. همداسي يې و کړل. يوه اعلامېه ئې خپره کړه چي دا ټولنه يا سازمان به د اسرائيلو پر ضد د ويجاړۍ لپاره چټك ګامونه اخلي، او د اردون د سيند ټولي هغي لاري او سرچينې چي د ګاليلې رود اوبه کوي، اړوي. ځکه چي غوښتل يې و اسرائيلو ته د اوبو رسولو په پروژه کي خنډونه واچوي.

سورئې او لبنان د فلسطين د خپلواکۍ سازمان پر همدې اعلامېې چي بشپړوي به ئې، پيل و کړ. سورئې خپل تراکتورونه موظف کړل چي ټولي هغي سرچينې چي په ترتيب سره و اسرائيلو ته اوبه ورکوي، ويجاړې کړي.

اسرائيلو د سورئې پر همدې عمل سخت غبرګون و ښود، او پر همدې تراکتورونو ئې ډزي و کړې، سورئې د همدې ډزو په حواب کي د اسرائيلو په شمال کي پر ځيني ښارونو ډزي پيل کړې، څو دا جګړه د الوتکو تر بمبارونو و رسېده.

شوروي اتحاد چي په سوريه کي يې د د شوروي پلوه حکومت ملاتړ کاوه، سورئې ته وويل چي اسرائيلو خپل پوځونه د سورئې و پولو ته راوستلي او د يوه لوي بريد پلان لري ، لکه څنګه چي حالات ورځ تر ورځي کړکېچن کېدل، نو سورئې له مصره څخه د پوځي مرستي غوښتنه وکړه.

د همدې پېښو او د سورئې د غوښتني په تعقيب د 1967 کال په مى کي جمال ناصر خپله سخته او له غبرګونه ډکه مرکه خپره کړه او په يوه برخه کي ئې دا توري وويل: (د اسرائيلو موجوديت ډېر اوږد سو، موږ د اسرائيلو و تيري ته هرکلى کوو، او موږ و همدې جګړې ته چي له ډېري مودې ئې په انتظار کي وو، ښه راغلى وايو، وروستۍ شېبې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رارسېدونکي دي، او هغه جګړه چې موږ به اسرائیل پکښې له منځه وړو راورسېده). مصری ولس مشر جمال عبدالناصر

په همدې ورځ جمال ناصر د ملګرو ملتونو د بېړنۍ قوې یا (UNEF) ځخه و غوښتل چې له سینای پینینسولا او غزې تراډې ځخه ووزي، د ملګرو ملتونو سرمنشي جنرال U-Thant موافقه و کړه چې په رسمي ډول به د مې پر اتلسمه خپلو پوځونه له سیمې باسي.

څېړونکي نظر ورکوي چې جمال ناصر عقېده درلوده، چې د ملګرو ملتونو پوځونه به له سیمې و نه وزي، او دا به دده لپاره یوه بهانه وي چې جګړه و نه کړي.

د همدې کال د مې پر درویشتمه ناصر د اسرائیلي ترانزیت د تړلو امر وکړ، او په همدې ترتیب متحداېالات په هغه ژمنه کې چې و اسرائیلو ته ئې د اوبو رسولو د لارو د ازادی په اړه ورکړې وه، پاته راغلل.

دا چې جمال ناصر رښتیا غوښتل د اسرائیلو سره جګړه و نښلوي، په دې اړه بیلا بیل نظرونه موجود دي:

(Avi Shalaim)چې د منځني ختیځ د چارو څېړونکی وو، وائي چې جمال عبدالناصر هیڅکله نه غوښتل د اسرائیلو سره جګړه و نښلوي، بلکي هغه به د شوروي اتحاد د مانورو او هم د سورئې دغوښتنې په خاطر دا ډول ویناوي کولې.

او یو بل څېړونکی (Michael Oren) بیا څرګندوي چې شواهد ښئي چې جمال عبدالناصر په رښتیني توګه غوښتل د مي په اته ویشتمه حګره پیل کړي، خو اسرائیل په دې راز پوهیدلي او موضوع ئې د امریکا تر ولس مشر جانسن پورې رسولې وه، جانسن د شوروي اتحاد صدراعظم کاسیګین ته تیلیفون کړی او د جګړې د بدو عواقبو په اړه ئې اخطار ور کړی وو، او کاسیګین ئې دې ته و هڅاوه څو جمال ناصر له همدې جګړې را وګرځوي.

د روانو حالاتو په ترڅ کې د اردون پاچاملك حسین د مصر سره یو تړون لاسلیك کړ چې د جګړې لپاره ئې د اردون تیاری څرګنداوه، ملك حسین هم پخپله یوه بیانیه کې دا جملې ویلي وې:

)د مصر، اردون، سورئې او لبنان سرتېري د اسرائیلو له سرحدونو سره مېشت دي، څو اسرائیلو ته غابښ ماتونکی ځواب ورکړي، موږ یوازې نه یو، بلکي د عراق، الجریا، کویټ، سودان او ټول عرب ملت سرتیري له موږ سره دي، موږ به نړۍ حیرانه کړو او و به ښیو چې عرب څومره یو موټي دي.(

عراقي ولس مشر رحمان عارف هم یوه بیانیه ورکړې وه چې د اسراییلو پر ضد ئې د جګړې اخطار په ډاګه کاوه.

له اسرائیلو سره د متحدو ایالاتو مرسته همداسي روانه وه، او ګمان کېدی چې اسرائیل به دا جګړه ګټي، خو د عربي هیوادونو په تېره بیا سورئې، مصر، او عراق وسلو چې د شوروي اتحاد په وروستۍ تکنالوجي سنبال وي دا حس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شنډاوه، اسرائیلو د کاغذ پر مخ ویل چي د الوتکو شمېر ئې د مصر او سورئې تر هغو اوړي، پداسي حال کي چي مصر د هغه مهال تر ټولو پرمختللي الوتکي Mig-21 درلودې.

عامو اسرائیلو او یهودو او ددوی لوړ رتبه غړو ګمان کاوه او په دې اند وو چي اسرائیل به ماته خوري، نو مخکي تر جګړې ئې لا په سلګونو قبرونه د تلابیب په پارك کي کیندلي وو.

اسرائیلو پر خپلو اپوزیسیونونو رغ و کړ چي د پوره یووالي لپاره دي په حکومت کي برخه واخلي،اپوزیسیونونو د اسرائیلي حکومت دا پرېکړه ومنل او ډیرو ګوندونو یو پراخ بنسټه حکومت جوړ کړ.

کله چي څرګندېدله مصر برید کوي، نو تر مخه ئې اسرائیلو برید پیل کړ، دوی دا جګړه د 1967 کال د جون د مېاشتي پر پنځمه نېټه پر مصرېانو پیل کړه ، یوازي ئې د جګړې په لومړیو شپو ورځو کي 400 الوتکي له منځه یووړې، اسرائیلي ځواکونو په خپلو چټکو عملیاتو کي سېنای پینینسولا او غزه تراډه هم کلابنده کړه، د جګړې په لومړۍ ورځ اردوني توپخانې پر بیت المقدس ډزي پیل کړې، خو د اسرائیلو لومړي وزیر Levi Eshkolد اردون ولس مشر ملك حسین ته خبرداری ورکړ چي د جګړې له ډګره لیري و اوسي، د خبرداري تر اورېدو وروسته ملك حسین هم له جګړې وېره درلوده، او د جنګ له صحنې راووت.

د جګړې له ډګره د اردون په وتلو، اسرائیلو له موقع ګټه پورته کړه، غربي بانك او بیت المقدس ئې هم محاصره کړ. د سورئې توپخانې د ګولان له لوړو څخه پر شمالي اسرائیلي سیمو خپلي ډزي پیل کړې، خو بل لوري ته مصر له اسرائیلو سره یوې معاملې ته ورسېد، کله چي اسرائیل د مصر له لوري پر ارامه سو، نو ئې تصمیم و نېاوه چي د ګولان لوړې لاندي کړي، د ګولان د لاندي کېدو پر سر د اسرائیلو حکومت او اپوزیسیونونو پر دې موافقه نه درلوده، په ځانګړې ډول موشېدایانو. Moshe Dayan

ملګرو ملتو اسرائیلو ته ګوته څنډلې وه چي اوربند ته به چمتو کیږي، او هغه وو چي د جون پر یولسمه اسرائیلو پر اوربند موافقه و کړه. د ملګرو ملتونو د پر له پسې معاهدو په لړ کي 242 نمبر معاهده هم صادره سوه، چي په جګړه کي شامل هیوادونه ئې د همېشنۍ سولي و خبرو ته رابلله، او هم ئې ویلي وو چي اسرائیل به له ټولو هغو سیمو چي په همدې جګړه کي ئې لاندي کړې دي، وزي.

په حقیقت کي همدې جګړې په منځنې ختیځ کي د واك بیلانس ته تغیر ورکړ، اسرائیلو د 1948 کال په تناسب څو ځله زېاتي سیمي لاندي کړې، لکه د سیناې پینینسولا لویه دښته، د ګولان لوړې، غربي بانك او ځیني نوري سیمي. د مصر ولس مشر جمال ناصر چي له ۱۹۵۴ څخه تر ۱۹۷۰ پوري ئې واکمني و کړه او په مصر کي ئې د برتانیې ۷۲ کلنه واکمني پای ته ورسول.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مصر ولس مشر جمال ناصر چي د عربي نړۍ مشري ئې هم په غاړه درلوده، پر دې وياړ کاوه چي څنگه ئې په 1956 کا ل کي و اسرائيلو ته چي د فرانسې او برتانيې ښکاره ملاتړ ورسره وو. ماته ورکړه، خو دا ځل يې له اسرائيلو سره د متحدو اېالاتو د پوځي ملاتړ له کبله هيلي رښتيني و نه ختې.

د ځينو څېړونکو لکه فواد عجمي له نظره دې جگړې ددې پر ځای چي فلسطيني عربو ته نېکمرغي په لاس ورکړي، بدمرغي ئې ورکړه. په زرگونو عرب فلسطينيان ئې د اسرائيلو تر ولکې لاندي راوستل، او په منځني ختيځ کي ئې ځيني پاروني په وجود راوړې.

د الفتح په نامه سازمان چي په فلسطين کي ئې د پام وړ برېاوي تر لاسه کړيدي، په 1957 کال او د PLO يا د فلسطين د خپلواکۍ سازمان په 1964 کال کي تاسيس سول، چي ددواړو گوندونو مرام د اسرائيلي حکومت شنډول او د فلسطيني هغې واك ته رسول وو.

د عربو او اسرائيلو تر منځ د شپږ ورځنۍ جگړې وروسته احمد شکايري Shukairy چي د فلسطين د خپلواکۍ د سازمان مشري ئې کوله له واکه گوښه او اوسنی مېړنی مشر ياسر عرفات ئې د مشر په توگه و ټاکل سو، ياسر عرفات چي په رښتيني ډول ئې د فلسطينيانو ملاتړ درلود، په منځني ختيځ کي د يوه رښتيني او پياوړي اتل په توگه تر دې مهاله سالمه رهبري کوي،

د فلسطين د خپلواکۍ سازمان د فلسطينيانو د يوازني گوند په توگه د ټولو عربي هيوادونو لخوا په رسميت و پېژندل سو. خو اسرائيلو په ټينگه له نړۍ څخه د همدې سازمان د نه رسميت پېژندني غوښتنه درلوده، د اسرائيلو يوازنی دليل چي ولي دا سازمان گواښي دا وو چي نوموړي سازمان ترهگر فعاليتونه سر ته رسوي، هغه يهود چي په 1917 کا ل کي ئې دې سيمي ته کډې راوړي دي، شړي او په مرامنامه کي ئې د اسرائيلو د له منځه وړلو ماده وجود لري.

اسرائيلو په راوروسته کي څرگنده کړه چي په حقيقت کي ئې غوښتل له بيت المقدس پرته نوري ټولي سيمي د عرب گاونډيانو سره په سوله ايز ډول د ترون له مخي و سپاري، خو ددوی په وينا سيمه ايزو نېشليستانو د غربي بانك او د گولان د لوړو په اړه هم غوښتني درلودې.

د فلسطين او اسرائيلو تر منځ ددې ستر بحران د له منځه وړلو لپاره نو اوس د پلانونو ورکول پيل سول، Yigul Alonخپله يوه طرحه چي د Alon Plan پلان په نامه ياده سوه وړاندي کړه، دې طرحي پر اسرائيلو ږغ کاوه چي د غربي بانك سره پرتې خپلي سيمي دي و فلسطين ته وسپارل سي.

ددې پلان برسېره په سيمه کي پرتو ځينو يهودانو هم په مخامخ ډول ددواړو خواوو ناسته او د موضوع حل حتمي گاڼه. څکه نو د سودان پلازمېني خرطوم سر مشريزه چي يو غولونکی پلان وو، د 1967 کال په اگست او سپتمبر کي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړه شوه، چي دا سرمشريزي ددواړو خواوو تر منځ د خبرو اترو ور وتړي، او په هيڅ ډول ئې د اسرائيلو په رسميت نه پېژندل نه منل.

يوه بله معاهده هم په 1975 کال کي د ملګرو ملتونو لخوا خپره سوه، چي د Zionism is Racism يا صهيونيت نژادي تبعيض دی، په نامه ياده سوه، دې معاهدې پر اسرائيلو ږغ کاوه چي له خپلي سيمي دي هغه بنياد ګراپان چي د مېشته کېدني مخالفت کوي و شړي.

په اسرائيلو کي په 1977 کال کي د Licud ليکود ګوند په واك ته رسېدو سره د مېشته کيدني پراختيا رسمي بڼه غوره کړه، او اسرائيلو له هغه مهاله بيا تر همدې پاني تر ليکلو په فلسطيني سيمو کي د يهودانو پر مېشتېدو ټينګار کوي، يوازي په 2003 يم کال کي 22000 تنه اسرائيلېان په غربي بانك او غزې تراډه کي ځای پر ځای سويدي. او شل زره تنه نور ئې د بيت المقدس او د هغه په شاوخوا سيمو کي مېشت سويدي، او تر پنځلس زره زيات يهود د ګولان په لوړو کي مېشت سويدي.

مصري ولس مشر جمال ناصر د اسرائيلو او مصر تر منځ اوربند مات او پر سويز کانال ئې بريد و کړ، دې جګړې په يوه داسي مهال کي صورت و نياوه چي د اسرائيلو لومړی وزير Levi Eshkol مړ، او Gulda Meir ګولدا مير يې د ځای ناستي په توګه ټاکل سوی وو، دا جګړه هم د دواړو هيوادونو تر منځ د يوې خونړۍ جګړې په توګه ثبت سوېده، ډير څېړونکي په دې اند دي چي په همدې جګړه کي د بم غورځونکو الوتکو پيلوټان شوروي الاصله وو، چي د شوروي اتحاد له لوري و جمال عبدالناصر ته رالېږل سوي وو.

د متحدو ايالاتو دفشار له امله چي پر اسرائيلو ئې وارد کړ، دواړه لوري و يوه اوربند ته سره و رسېدل، او هم ئې و منله چي د ملګرو ملتونو 242 نمبر معاهدې ته غاړه ايږدي.

د عربي نړۍ يوه نامتو او ننګيالی مشر جما ل ناصر هم په ناڅاپي ډول له دې نړۍ سترګي پټي کړې، او ځای ناستي انور سادات اوس د مصر مشري په غاړه واخيسته، د انور سادات تګلاره د اسرائيلو په اړه داسي وه چي له دوی سره ئې نسبي سوله غوښته، او په تدريجي ډول ئې د فلسطيني سيمو څخه د اسرائيلو وتل غوښتل.

متحدو ايالاتو او ملګرو ملتونو د اسرائيلو د لومړي وزير Levi Eshkol تر منځ منځګړيتوب کاوه، خو مثبته پايله ئې و نه درلوده.

د مصر د ولس مشر انور سادات غوښتني ورو ورو د جګړې د پيل کېدو په اخطار تبديلېدلې، خو د اسرائيلو سرسخت صدراعظم ګولدامير هيڅکله دا نه منله چي د اسرائيلو پوځېان به د فلسطيني ښارو څخه وزي.بلکي هغه به ويل چي د فلسطين او اسرائيلو تر منځ د سولي دادايمي تړون تر لاسليکېدو وروسته به اسرائيلي ټولګی له فلسطينه راباسي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عرب هیوادونو او پخپله مصر و مصري ولس مشر ته په ډاګه کوله چي اسرائیل په پوځي لحاظ تر مصر تکړه دي، تر هغه مهاله چي مصر پخپل اردو کي اصلاحات را نه ولي، جګړه به ونه ګټي، نو انور سادات هم غوره و ګڼله چي جګړه د عرب مشرانو تر لیدني کتني پوري و ځنډوي.

د اکتوبر جګړه Yom Kippur War:

تر یو لړ زیاتو نانډریو وروسته د 1973 کال د اکتوبر په مهاشت کي مصر او سوریې د اسرائیلو پر ضد یوه بله جګړه ونښلوله، او دا جګړه د اسرائیلي لومړي وزیر ګولدامیر لخوا د انور سادات د هغه وړاندیز تر ردولو وروسته پیل سوه چي د مهاجرت په اړه ئې د مذاکرې غوښتنه څرګندوله.

د اکتوبر پر شپږمه چي یهودان ئې Yom Kippur بولي، او ددوی لپاره یوه ځانګړې سپېڅلي ورځ ده، مصري پوځي ټولګۍ له سویس کانااله تېري سوې، که څه هم پخوا لدې انورسادات دوه ځله د جګړې د پیل په اړه خبرداۍ ور کړی وو، خو څه پېښ نه سول، ځکه نو اسرائیلي مشرتابه هم د مصري برید په اړه ګمان نه کاوه، خو د برید په ورځ رارسېدلي استخباراتي خبرونو ګولدامیر او د اسرائیلو ددفاع وزیر داېان Dayanحیران کړل.

زیات شمېر مصریان د سویس کانال پر شاوخوا راټول شوي وو، اسرائیلي ځواکونه هم سره راټول او یو ځای سوه، تر څو د راپېښ اړودوړ مخه و نیسي، خو خبر نه وو چي ټانکونه او زیاتي درني وسلې ئې تر مخه لا د مصري پوځیانو په لاس کښېوتلي دي.

د اسرائیلو سره په جګړه کي د زیات فشار له امله 200 اسرائیلي ټانکونو د ګولان لوړي پرېښودې، او پر شاتګ ئې و کړ، کله چي مصریان له سویس کانااله تېر سول، نو سوریې هم د پېنینسولا تراډه چي له لاسه ئې ورکړې وه، بیرته په لاس راوړه.

د اسرائیلو یو جنرال اپریل شېرون چي د اسرائیلو اوسنی لومړی وزیر دی، په همدې جګړه کي یو مهم رول لوبولی وو.

جګړه د متحدو اېالاتو د زیات فشار له امله ودرېده، د جګړې په پای کي معلومه سوه چي دواړو خواوو ته زیات ځاني او مالي زیانونه اوښتي دي، د مصر د مړو شمېر 8500 تنه او د اسرائیلو هغې 2500تنه و ښودل سو.

د جګړې په پای کي د اسرائیلو لومړی وزیر ګولدامیر و استعفاکولو ته مجبور سو، چي له استعفا ورکولو وروسته ئې Izhak Rabinاسحاق رابین، چي په متحدو اېالاتو کي د اسرائیلود سفیر هم تېر سوی وو، د لومړي وزارت په ګدۍ کښېناست.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د متحدو اېالاتو د باندنیو چارو د وزیر له هڅو سره سم و منل سوه چي اسرائیل به د سینای پینینسولا د ځینو برخو څخه وزي، خو د اسرائیلو د ښی اړخه اپوزیسیون مشر Menhaem Begin له سینای پینینسولا څخه د اسرائیلي پوځیانو د وتلو سخت مخالف کاوه، که څه هم چي انورسادات او د اسرائیلو لومړی وزیر Menahem Beiginپه 1978کال کي د Camp David تړون لاسلیك کړ، چي په 1979 کال کي ئې د سولي د تړون لپاره لار هواروله.

په لبنان کي د 1982 کال جګړه:

په 1970یم کال کي د فلسطین د خپلواکۍ سازمان غړي او جنګیالي و لبنان ته راغلل، او لبنان ئې خپل مرکز و ګرځاوه، تر څو له هماغه ځایه پر اسرائیلي سیمو خپل بریدونه تر سره کړي، سوریاېان د 1976 کا ل په لومړیو کي و لبنان ته داخل سوي وو.

خو د اسرائیلو لومړي وزیر د فلسطین د خپلواکۍ سازمان پر همدې عمل خبر او په 1982 کي ئې پرې حمله و کړه، څو له هغه ځایه د فلسطین د خپلواکۍ سازمان جنګیالي و تونیس ته ولاړل.

دا هڅه د اسرائیلو ددفاع د وزیر اپریل شېرون وه چي غوښتل ئې د فلسطین د خپلواکۍ سازمان له منځه یوسي، په لبنان کي تر ډېره وخته د اسرائیلو او فلسطیني سازمان تر منځ جګړه روانه وه، خو په وروستیو کي اسرائیلو له لبنانه خپله پښه و ایسته، خو له وتلو سره سم ئې د اسرائیلو پر ضد د حزب الله ډله جوړه سوه.

لومړی انتفاده او اوسلو تړون:

کله چي د فلسطین د خپلواکۍ سازمان لږ ضعیف کړل سو نو فلسطینیانو کوښښ کاوه څو په نیول سوو سیمو کي خپل سرنوشت او واك چاري پخپلو لاسونو کي واخلي.

د 1978کال په لومړیو کي په غربي بانك او غزه تراډه کي د اسرائیلي ظلمونو په وړاندي ستر پاڅون وسو، چي د انتفادې په نامه و نومول سو، د خلیج تر جګړې وروسته او د شوروي اتحاد تر ټوټه کېدو وروسته د متحدو اېالاتو او نړیوالي ټولني پام منځني ختیځ او په تیره بیا د فلسطین او اسرائیلو تر منځ سولي ته راواوښت.

په 1993 او 1995 مو کلونو کي د فلسطین د خپلواکۍ سازمان او اسرائیلو د اوسلو اعلامیه یا Oslo Declaration of Principlesاو د اوسلو لنډمهاله تړون یاThe Oslo Interim Agreement لاسلیك کړ، او همدا ډول په ۱۹۹۴کال کي د اسرائیلو او اردون تر منځ هم د سولي تړون لاسلیك سو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د P.L.O او اسرائیلو تر منځ په اعلامیه کي راغلي وو چي د 1996کال له مخه به اسرائیل د غزي له تراډي او غربي بانك له ډېرو ښارو راوزي. د 1996م کال په رارسېدو سره چي اسرائیل له همدې سیمو راووتلل.

تقریبا 97%په سلو کي فلسطینېان چي په همدې سیمو کي اوسېدل، تش په نامه تر فلسطیني قانون لاندي وو. خو هغه ساحه چي د فلسطین ملي واکمنۍ یا Palestine National Authority اداره کول، په ټولیز ډول 8%په سلو کي وو.

د 1996کال د جنوري په مېاشت کي په غزه او غربي بانك کي مېشتو فلسطینېانو یوه مقننه قوه و ټاکل،چي یاسرعرفات ئې د فلسطین د مشر یا رئیس په توګه و ټاکه.

د فلسطیني دولت مشر سپین ږیری یاسر عرفات چي د ژوندانه په هره شېبه کي ئې له فلسطیني حقوقو دفاع کړې او د اسرائیلي ځواك په وړاندي د سپر په شان ولاړ دی.

دوهمه انتفاده:

د مېشته کېدني په اړه د فلسطین او اسرائیلو تر منځ خبري اتري د 2000م کال په جولای کي پای ته ورسېدې، فلسطینېانو ټینګار کاوه چي اسرائیل دي هغه کډوالو ته چي و اسرائیلي سیمو ته راستنېدل غواړي، اجازه ورکړي، او په دې کار کي د فلسطینېانو موخه دا وه چي په اسرائیلو کي د فلسطېنېانو ټولني جوړي کړي، خو اسرائیلو ددې کار مخالفت کاوه، او هم ئې په څو مهمو فلسطیني سیمو خپل کنترول غوښت

د فلسطېنېانو پاڅون د 2000م کال د سپتمبر په 28مه هله زور واخیست چي اسرائیلي وزیر ایرېل شېرون په بیت المقدس کي د مسجد اقصی څخه لیدنه کوله. د فلسطیني وګړو دا دوهم ستر پاڅون هم د اسرائیلو ځواکونو له خوا د فلسطینېانو د کورونو د نړولو او پر هغو د ظلمونو په نتیجه کي سر را پورته کړي، چي ددوهمي انتفادې په نامه و نومول سو.

د فلسطین او اسرائیلو تر منځ د سولې راوستلو په بهیر کي د تابا یاTabal پنامه خبري اتري هم و سوې، او په دې خبرو اترو کي فلسطېنېانو د متحدو ایالاتو د ولس مشر بیل کلنټن هغه پلان چي د مېشته کیدني لپاره جوړ سوی وو، رد کړ.

تر دې مذاکراتو وروسته اسرائیلي لومړی وزیر یهود بارك چي د همدې پلان په پروسه کي ئې مهم رول درلود، په اسرائیلي ټولټاکنو کي ماته و خوړه او پر ځای ئې اوسنی لومړی وزیر اېریل شېرون و ټاکل سو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د متحده اېالاتو د زياتو هڅو سره سره چي غوښتل ئې دوهمه انتفاده ارامه کړي، دا انتفاده تر 2002کال پوري راوانه وه.

د 2001 کال د سپتمبر يولسمي، د فلسطين او اسرائيلو تر منځ تاو تريخوالی لا زيات کړ، عرب هيوادونو غوښتل په ټوليز ډول د فلسطينيانو دفاع و کړي، خو له بل لوري متحدو اېالاتو په لبنان کي د حزب الله او په فلسطين کي د حماس مذهبي ډول فعاليتونه تر خپلي پوره څارني لاندي راوستلي وو، هغې مظاهرې چي د القاعده ډلي د مشر اسامه بن لادن په پلوي جوړه سوې وه، د فلسطيني مذهبي ډلو پر سياست بېله اغېزه وکړه.

اسرائيلو د 2003کا ل د جنوري په دريمه په وسلو بار هغه بېړۍ چي و فلسطين ته پر لاره وه، و نيول او شواهدو وروسته څرګنده کړې وه چي نوموړې کښتي د ايراني دولت لخوا و حزب الله ته لېږل کېده.

همدې پېښو ته په کتنه، متحدو اېالاتو او اروپائي ټولني و اسرائيلو ته واك ورکاوه، چي د فلسطين دولت پر ضد اقدامات و کړي. اسرائيلو هم دا ډول اقدمات پيل کړي او بې ګناه فلسطينيان ئې سخت و ځپل، پر فلسطيني سيمو ئې يرغلونه و کړل او د فلسطيني دولت مشر ياسر عرفات ئې پر خپل هستوګنځيRamalah کي نظر بند کړ، خو د اسرائيلو دې بې رحمانه اعمالو کله د فلسطينيانو سپېڅلې عقيده او خپلواکي غوښتونکي روحيه اړولاسواى، فلسطينيانو هم له خپلو بريدونو لاس وانه خيست او ځان مرګي بريدونه ئې تر سره کړل.

د سعودي د سولي ترون او د فلسطيني دولت د رسميت پېژندني معاهده:

د سعودي ملك شهزاده عبدالله هم د فلسطين او اسرائيلو د اوږدمهاله ناورين د پای ته رسولو لپاره يو وړانديز چي Saudi Peace Proposalنوميږي، وړاندي کړی دی، دا طرحه د فلسطيني سيمو څخه د اسرائيلو د وتلو اوهم د مهاجرت پر سر موضوعاتو متمرکزدی، او د عرب سرمشريزي ياArab League تر غونډې وروسته منل سوی دی.

د 2002کال د مارچ پر دولسمه د ملګرو ملتونو د امنيت شورا 1397نمبر معاهده صادره کړه، چي يو ځل بيا ئې له دواړو خواو څخه د بريدونو پای ته رسول غوښتل، دې معاهدې هم د ملك عبدالله د پلان يادونه کړې او په لومړې ځل ئې د فلسطين دولت د جوړېدو ژمنه کړې وه.

د فاعي ديوال يا:Operation Defence Wall

پداسي حال کي چي په اسرائيلي سيمو کي ځانمرګو بريدونو خپل اوج ته ځان رساوه، ياسر عرفات پر فلسطينيانو ږغ وکړ چي له دې ډول ځان مرګو بريدونو څخه دې مخ و ګرځوي.

منځني ختيځ ته يو ځل بيا د جنرال زيني په راتګ سره دې ډول بريدونو زور واخيست، Nethanyas د پارك په هوټل کي يوه ځان مرګي بريد چي د يوې ښځې لخوا تر سره سو، 27تنه اسرائيليان ووژل. اسرائيلي حکومت هم ددې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برید په ځواب کي پر فلسطیني سیمو برید وکړ، په رام الله، نبلس، جنین او تولکرم ښارونو کي ئې ډیري بې رحمانه وژني وکړې، ښوونځی او دولتي تاسیسات ئې وران او د عامه خلکو ډېر کورونه وران کړل، په سلګونوتنه بې ګناه ښاریان ئې په شهادت و رسول، د بریدونو پر مهال د اسرائیلو یوه ویاند ویلي وو چي یوازي یې په جنین ښار کي 50تنه فلسطیني جنرالان په شهادت رسولي دي.

اسرائیلي پوځیانو د الفتح سازمان مشر Marwan Barghouti ژوندی په لاس غوښت چي ددوی له نظره ئې په ډېرو ترهګرو پېښو کي لاس درلود.

د اسرائیلي پوځیانو دا بریدونه چي د دفاعي دېوال پنامه یادسوي دي، دوی ته دا په ډاګه کړه چي په وسله وال ډول به دي پېښو او ناورین ته پای ورنه کړي، بلکي لا به د سولي پروسه و پای ته و غورځوي.

په عربي نړۍ اومسلمانو هیوادو کي تر زیاته حده اسرائیلي ظلمونه غندل کیږي، د اپریل پر 19 مه د امنیت شورا 1405نمبر معاهده صادره کړه او پخپله دي معاهده کي ئې د یوي پلاوي ټاکل غوښتل چي د فلسطین او اسرائیلو تر منځ ددې ناتار په حقیقت ځان و پوهوي، اسرائیلو لومړی دا معاهده و منل خو راوروسته ئې د همدې پلاوي پر جوړښت او تګلاره نیوکي و کړې او هغه ئې رد کړل.

د امریکا اوسني ولس مشر جورج واکر بوش ددې لپاره چي پر عراق د برید پر ضد د مسلماني نړۍ پاځون راپورته نشي، و غوښتل د فلسطین او او اسرائیلو ترمنځ په دراماتیك او ښېړني ډول سوله رامنځته کړي، د همدې سولي لپاره ئې د 2002کال د می په میاشت کي اسرائیلي لومړی وزیر اېریل شېرون سپیني ماڼۍته و غوښت، تر څو د منځني ختیځ په اړه ورسره وږغیږي، ددوی د غونډې پر مهال خبر راورسېد چي د حماس مذهبي ډلي په اسرائیلو کي یوه لویه چاودنه سر ته رسولي ده، شېرون هم د خبر تر اورېدو وروسته د خپل هیواد په لور ستون سو او دا خبري همداسي بې پایلې پاته سوې.

د می په میاشت کي پر فلسطیني مشر یاسرعرفات هم فشار زیات وو، څو هغه ئې ددې میاشتي په پای کي د Basic Lawیا انتقالي اداري اساسي قانون توشېح کولو ته و هڅاوه. د فلسطین لپاره دا اساسي قانون د اسلامي قانون یا شریعت پر اصولو ولاړ دی.

د 2002کال د اګست میاشت ته په کتنه، دا میاشت په ځانګړي ډول د فلسطین او اسرائیلو تر منځ د تاوتریخوالي میاشت وه. په اسرائیلي سیمو کي فلسطینیانو مرګوني بریدونه سر ته رسول، او په ځوابیه عملیاتو کي ئې اسرائیلو پر فلسطینیانو له ځمکي نه ځمکي ته توغندۍ توغولې.

په همداسي یوه پېښه کي اسرائیلو په فلسطین کي د حماس د مذهبي ډلي مشر Salih Shehadeh هم په شهادت و رساوه، چي تر شهادت وروسته ئې Muhammad Deif و ټاکل سو.

Download from: ketabton.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library